

KONSEKWENCJE KONGRESU WIEDENSKIEGO DLA NARODU POLSKIEGO.

1. Postanowienie kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem polskich (1815 r.)

Zostało zlikwidowane Księstwo Warszawskie, którego ziemie rozdzieliły między siebie Austria, Rosja i Prusy:

- Prusy otrzymały departament bydgoski i poznański oraz miasta Gdańsk i Toruń. W Wielkopolsce utworzono **Wielkie Państwo Poznańskie**
- Austria otrzymała saliny (kopalnie soli) w Wieliczce i obwód tarnopolski
- z reszty ziem Księstwa Warszawskiego utworzono **Królestwo Polskie** unią personalną z Rosją – car rosyjski miał być królem Królestwa Polskiego
- utworzono **Wolne Miasto Kraków** (Rzeczypospolita Krakowska), nad którym nadzór mieli rezydenci wszystkich trzech państw zaborczych
- polscy poddani mieli otrzymać autonomię, ale jej zakres miał zależeć od panującego w danym kraju monarchy.

2. Wielkie Księstwo Poznańskie i Wolne Miasto Kraków

Wielkie Księstwo Poznańskie	<p>Było częścią Królestwa Prus. Na czele księstwa stał namiestnik – książe Antoni Radziwiłł, Księstwo otrzymało pewien zakres autonomii: namiestnik był Polakiem, język polski obowiązywał w szkołach i w sejmie prowincjonalnym. O odrębności świadczyły: nazwa, flaga, herb – orzeł pruski z orłem polskim pośrodku i napisy w języku niemieckim i polskim. Prowincjonalny sejm postulatowy istniał od 1824 r. Mógł opiniować projekty ustaw dotyczące Poznańskiego oraz mógł przekazywać królowi petycje i skargi dotyczące prowincji. Władze zadeklarowały poszanowanie praw i języka polskiego oraz dopuszczenie Polaków do urzędów. W latach 1815 – 1830 nie podejmowano na szeroką skalę działań wymierzonych w społeczeństwo polskie gdyż chciano pozyskać ludność polską. Odrzucono jednak petycje dotyczące powstania polskiego uniwersytetu, armii i rozszerzenia autonomii.</p> <p>Gospodarka Wielkiego Księstwa Poznańskiego</p> <p>1807 – zniesienie poddaństwa osobistego chłopów (ziemie drugiego i trzeciego rozbioru w ramach Księstwa Warszawskiego)</p> <p>1811 – uwłaszczone tylko chłopów z dóbr prywatnych za pełnym odszkodowaniem.</p> <p>1823 – ustawa regulacyjna – uwłaszczone chłopów, których gospodarstwa istniały jeszcze przed 1772 r. i posiadały sprzężaj (siłę pociągową).</p> <p>1850 – uwłaszczone małorolnych chłopów.</p> <p>Uwłaszczenie to sprzyjało wielkim właścicielom, którzy uzyskali znaczne odszkodowania i je zainwestowali we własne folwarki, a także bogatym chłopom. Powstały dość duże silne, gospodarstwa chłopskie. Część chłopów zasilila szeregi robotników.</p> <p>Dzięki uwłaszczeniu rozwinął się w Wielkopolsce i na Pomorzu przemysł:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ spożywczy: gorzelnictwo, młynarstwo, cukrownictwo ▪ maszynowy – fabryki maszyn rolniczych w Poznaniu, Grudziądzu, Tczewie, Szczecinie
Wolne Miasto Kraków	<p>1164 km². Kraków miał status wolnego miasta - państwa neutralnego pod opieką konferencji rezydentów mocarstw zaborczych. Otrzymało konstytucję oktrojowaną (1818), która gwarantowała prawa wyborcze ludziom mającym i wykształconym. Władzę ustawodawczą sprawowało Zgromadzenie Reprezentantów, złożone z deputowanych wybieranych przez gminy, przedstawicieli senatu, kapituły i uniwersytetu. By zostać członkiem Zgromadzenia trzeba było: mieć ukończone 26 lat, ukończyć uniwersytet i posiadać nieruchomość. Zgromadzenie zatwierdzało projekty Senatu i uchwalało budżet. Funkcję władzy wykonawczej sprawował Senat, na czele którego prezes – Stanisław Wodzicki. Członkowie Senatu byli powoływani przez Uniwersytet Jagielloński, kapitułę krakowską i Zgromadzenie Reprezentantów. Konstytucja gwarantowała polską administrację, oświatę i organy władzy. Kraków był jedynym miejscem gdzie swobodnie rozwijała się polska kultura, nauka i sztuka. Stał się wielkim centrum kulturalnym – działał Uniwersytet Jagielloński, usypano Kopiec Kościuszki, pochowano na Wawelu księcia Józefa Poniatowskiego i Tadeusza Kościuszkę – przekształciły się one w wielkie manifestacje narodowe.</p>

3. Królestwo Polskie- zwane potocznie Kongresówką.

a) Obszar Królestwa Polskiego objął 127.700 km². Ludność liczyła w 1815 r. – 3,2 mln.

b) ustrój Królestwa Polskiego - monarchia konstytucyjna.

Ustrój Królestwa Polskiego określała **konstytucja nadana przez cara Aleksandra I 27.11.1815 r.** (podpisana tego dnia przez cara w Warszawie). Zasady konstytucji opracował Adam Czartoryski. Zabezpieczały one Królestwu osobny byt państwowy, prawa narodowe i wolnościowe. Była to tzw. **konstytucja okrojowana** – nadana przez panującego.

- ❖ Konstytucja nierozzerwalnie łączyła Królestwo z Rosją gdyż każdy car rosyjski miał być jednocześnie królem Polski. Tron miał być więc dziedziczny w rodzie cara rosyjskiego (dynastia Romanowów).
- ❖ Konstytucja nadawała królowi uprzywilejowane stanowisko w państwie. **Król :**
 - posiadał pełnię władzy wykonawczej,
 - prowadził politykę zagraniczną państwa,
 - był zwierzchnikiem sił zbrojnych,
 - posiadał inicjatywę ustawodawczą,
 - miał prawo zwoływania i rozwiązywania sejmu,
 - miał prawo weta w stosunku do uchwał sejmu,
 - mianował wyższych urzędników (ministrów, senatorów) jednak tylko spośród Polaków,
 - kierował rządem
 - mianował namiestnika Królestwa na czas swojej nieobecności. Pierwszym **namiestnikiem został gen. Józef Zająček**, który pełnił tę funkcję do 1826 r. Później tej funkcji nie obsadzano

Za akty króla odpowiedzialni byli ministrowie.

- ❖ **Władzę ustawodawczą** sprawował **dwuizbowy sejm**, w skład którego wchodziła izba senatorska i poselska oraz król. W senacie zasiadali senatorowie mianowani przez króla (biskupi, wojewodowie i kasztelanowie) w liczbie nie przekraczającej 64. Senatorem mógł zostać tylko właściciel ziemski. W izbie poselskiej zasiadali posłowie szlacheccy i deputowani gmin. Członków izby było 128, w tym 77 posłów wybieranych na sejmikach ziemskich i 51 deputowanych gmin. Sejm miał być zwoływany co 2 lata na 30 dni lub w razie potrzeby. Ordynacja wyborcza do sejmu była najbardziej liberalna w Europie mimo, że prawa polityczne zależały od cenzusu majątkowego. Na czas obrad sejmowych zagwarantowano posłom nietykalność. Obrady obu izb miały być jawne.

Uprawnienia sejmu:

- podejmował decyzje w sprawach powierzonych mu przez króla,
 - nie posiadał inicjatywy ustawodawczej,
 - uchwalał budżet i kontrolował rząd.
 - mógł stanowić o prawie sądowym, podatkach i systemie menniczym
 - podejmował decyzje o zaciąganiu do wojska,
 - wysłuchiwał sprawozdania Rady Stanu o stanie kraju.
- ❖ **Władza wykonawcza** była sprawowana przez króla, Radę Stanu, Radę Administracyjną oraz rząd.
 - **Rada Stanu** – była głównym organem administracji państwowej. Opracowywała projekty ustaw sejmowych i dekretów królewskich, Miała ona głównie charakter doradczy.
 - **Rada Administracyjna** – była wyłaniana z Rady Stanu. W jej skład wchodził ministrowie oraz ludzie powoływani przez monarchę. Był to organ doradczy wobec króla i namiestnika, wprowadzała w życie postanowienia królewskie lub namiestnika. Pełniła faktycznie funkcje rządu.
 - ❖ Konstytucja gwarantowała obywatelom liczne **prawa i swobody obywatelskie:**
 - wolność osobistą,
 - nietykalność osobistą i majątkową
 - wolność wyznania
 - wolność słowa i druku

- równość obywateli wobec prawa (z wyłączeniem Żydów, którzy nie uzyskali praw obywatelskich)
- opiekę prawną zgodnie z zasadą „nikogo nie pozwalamy więzić” – król zachował dla siebie prawo decydowania o bezprawnym uwięzieniu
- wprowadzono zakaz odbywania kary poza Królestwem

Obywatelami byli wszyscy oprócz Żydów.

- ❖ Konstytucja nadawała Królestwu Polskiemu szeroki **zakres autonomii** gdyż **polskie były** najważniejsze instytucje:
 - polski sejm
 - polski rząd i administracja
 - polskie wojsko (30 tys. żołnierzy, którymi dowodził brat cara Wielki Książę Konstanty. Powszechna służba wojskowa trwała 10 lat.)
 - język polski był językiem urzędowym (car posługiwał się z instytucjami Królestwa w języku francuskim)
 - Królestwo miało własny herb - był nim czarny orzeł Cesarstwa Rosyjskiego z białym orłem na piersi.
- Jak widać konstytucja określała ustrój Królestwa – była to monarchia konstytucyjna.